

ПОТЕНЦІАЛ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Сапарай Я.В., здобувач рівня вищої освіти перший (бакалаврський),
Вітковський Ю.П. д.е.н., проф., (ДБТУ, м. Харків, Україна)

The theses substantiate the potential of Ukraine's agricultural sector to ensure the country's food security and supply products to external markets in the face of a full-scale invasion.

Національний аграрний сектор, незважаючи на значні втрати в умовах повномасштабного вторгнення, має достатній потенціал для забезпечення продовольчої безпеки країни та постачання продукції на зовнішні ринки. Для зміцнення економічного підґрунтя сільського розвитку потрібне, насамперед, удосконалення організаційної і виробничої структури сільського господарства для забезпечення економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання. Це потребує інституційної й фінансової підтримки виробників сільськогосподарської продукції, насамперед сімейних фермерських господарств, а також розвитку тваринницьких галузей, вирощування трудомістких сільськогосподарських культур, упровадження інноваційних технологій та виробництв з глибоким ступенем переробки агропродукції.

Масовані обстріли російськими військами об'єктів енергетики й енергетичної інфраструктури України призводять до нестабільності та жорстких обмежень енергопостачання, завдають значного вкрай негативного впливу на функціонування вітчизняної економіки. Згідно з інфляційним звітом НБУ за січень 2025 р., з огляду на істотні руйнування енергосистеми та значні ресурси, потрібні для її відновлення, дефіцит електроенергії зберігатиметься і в 2025 р. Імпорт електроенергії й заходи підприємств щодо розбудови та використання дорожчого автономного енергозабезпечення підвищуватимуть виробничі витрати [1]. Це може відчутно вплинути й на сільське господарство, оскільки аграрний сектор критично залежить від стабільного енергопостачання. Через перебої в енергопостачанні аграрії будуть змушені використовувати альтернативні джерела енергії, зокрема й дизельні генератори, акумуляторні системи. Це потребуватиме витрат на паливе та обслуговування обладнання, що своєю чергою підвищить собівартість сільськогосподарської продукції. Також це може призвести до зниження продуктивності тваринництва, оскільки електроенергія необхідна для підтримки життєво важливих систем на тваринницьких фермах – вентиляції, опалення, автоматизованої годівлі, водопостачання. Відключення струму можуть спричинити падіння продуктивності тварин, зменшення приросту ваги, зниження надоїв у молочному скотарстві. Відсутність електроенергії ускладнить роботу елеваторів, складів, холодильників, що призведе до погіршення умов зберігання зерна, овочів, фруктів і продукції тваринництва. Крім того, перебої в роботі систем зрошення можуть негативно вплинути на врожайність у посушливих регіонах.

Кліматичні ризики ставлять під загрозу виконання планів, спрямованих на досягнення Цілей сталого розвитку, оскільки підвищують ризики, пов'язані із забезпеченням населення продовольством. Минулого року погодні умови в

Україні істотно вплинули на врожайність овочевих культур, ягід та фруктів. Аномальні температури, посухи, зливи та різкі перепади температури призвели до значного зниження обсягів виробництва та якості продукції. Крім того, посівна кампанія озимих культур під урожай 2025 р. в Україні відбувалася в умовах значної посухи, що охопила більшість регіонів країни. У серпні та вересні 2024 р. на більшій частині території країни панувала аномально суха погода з суховійними явищами. Це ускладнило сівбу озимих культур, особливо в центральних, північних та східних областях, де зерно тривалий час не проростало через нестачу вологи. Наразі, за даними Національної академії аграрних наук, на лютий 2025 р. Україна стикається з найнижчим рівнем вологозабезпечення ґрунту за останні сім років. Проте аналіз стану озимих культур на кінець січня 2025 р., а також прогнози погоди на найближчий період свідчать про відсутність критичних загроз для посівів на завершальних етапах зимового періоду [1]. Таким чином, дальший стан озимих культур залежатиме від погодних умов наприкінці зими та на початку весни. Постійний моніторинг та ефективне управління посівами залишаються ключовими для забезпечення високої врожайності у 2025 р. Спекотна погода призводить до нестачі вологи в ґрунті, послаблює стійкість росту й розвитку сільськогосподарських рослин, знижуючи їхню врожайність.

Основними завданнями державної аграрної політики у 2025 р. повинні бути забезпечення стійкості сільськогосподарських виробників, поліпшення їхнього фінансового стану, створення умов для функціонування аграріїв на тлі кліматичних змін та їх адаптації до аграрної політики ЄС. Водночас така політика має бути зваженою, усі інституціональні зміни повинні узгоджуватися з експертним середовищем і враховувати інтереси всіх виробників продукції і споживачів, а також адаптивною до змін, пов'язаних із зовнішньоекономічною діяльністю. Національна аграрна політика має враховувати інтереси всіх суб'єктів господарювання, залучених до виробництва й експорту продовольства, а також іноземних партнерів та міжнародних організацій, які працюють у сфері відвернення ризиків голоду. Доцільно підтримувати суб'єкти господарювання, які намагаються самостійно виробляти й експортувати сільськогосподарську продукцію, яку раніше Україна не експортувала, проте попит на яку є у світі. Водночас прийняття державних рішень має передувати публічний діалог, спрямований на гармонізацію інтересів усіх зацікавлених сторін.

Список використаних джерел:

1. Ключові виклики для аграрного сектору та основні завдання державної аграрної політики на 2025 рік. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/klyuchovi-vyklyky-dlya-ahrarnoho-sektoru-ta-osnovni-zavdannya>
2. Onegina V., Kravchenko Yu., Antoshchenkova V. Improving the efficiency of quality management and safety of dairy production in Ukraine in the conditions of european integration Vectors of competitive development of socio-economic systems : monograph. Ed. by O. Mandych, T. Pokusa. Academy of Management and Administration in Opole, 2020. С. 100-105.